

Märts, 1931

RINGVAADE

TEADUSE JA KUNSTI AEGKIRI

ILMUB TALLINNAS 4 KORDA AASTAS

SISU: Mis teeb teie süda? Seitse Moosest. Kirjanduslikke uudiseid j. m.

Liigirõõm...
B. 1841...
J. m.

Mis teeb teie süda?

Dr. med. Louis M. Warfield — Chicago.

Handwritten signature

Ükski kaupmees, kes tahab kellekski saada, ei jäta tegemata kord aastas oma ladude inventuuri. Ta peab seda tegema, et teha kindlaks oma kasu ja et teada, kuidas on ta aineeline seisukord. Ja ometi ei ohverda samad inimesed, kes nii palju huvi tunnevad oma äri hea tervise vastu, mingisugust tähelepanu oma isikule, kuna nad end tunnevad terve olevat. Nad võivad süta, magada, sportida ja pikki jalutuskäike ette võtta ning on seepärast arvamises, et nende tervis on kõige parem.

On aga tõsi, et võib sündida muudatusi südames ja vererakkudes, milliseil ei ole alul üldse tunnuseid. Kui meil oleks kaks südant, nagu meil on kaks neeru ja kaks kopsu, siis võiksimme ehk endale lubada, et üks neist kahest südamest üles ütleb, aga meil on üksainus süda, ja see pumpab eluandvat vedelikku — verd — kõigisse kehasisse. Kui see eluandev vedelik, milles leidub toiduõllusi kõigile mitmekesisele kehasile, teatud kehaosani ei ulatu või teda küllaldaselt määralt ei karasta, siis jääb vastav kehaosa kõrgem.

Tuleb juhuslikult ette, et vererakud muutuvad ja et südamefunktsioonid muutusi tekib. Sellised muutused on väsitava elu, liigsöömise, suure vaimse pingutuse, liigjoomise ja suurte murede tagajärg, mis kõik on moodsa elu produktid. Kuigi südamele on omased vägevad kohendusjõud ja suur hulk tagavaravõimu, peab ta lõpuks siiski ära kuluma ja siis hukub inimene.

Mis võime selle vastu ette võtta?

Me võime kord aastas või rohkem, kui oleme — ütleme — 45-aastane, lasta teha oma keha inventuuri. Selline inventuuritegemine, s.o. põhjalik uurimine, pole sugugi tähtsusetu asi. Ta nõuab osavust, pretsisiooniparaate ja teadmisi kui ka võimet tähelepanekuid õigesti tõlgitseda. Mõni inimene arvab, et südame põhjalik uurimine seisab vaid selles, et arst kõlailmuvusi kuuldetoru kaudu ja vere rõhu kindlaks määrab. See on aga suur eksitus.

Oletame, et teie panete tähele, et teie süda enam ei ole korras. Kehalised pingutused, mis teile varem kunagi raskusi ei valmistanud, panevad nüüd teid sügavasti hingama ja matavad koguni hingamist. Teie panete ehk tähele, et teie kingad on õhtuti väga kitsad, kuna te nad hommikul väga hõlpsasti võite jalga panna. Kui teie end sel ajal ei pinguta, siis panete neid sümptoomide tähele mõne nädala. Süda on kogu aeg pingul ja ikka vähem võimas vereringvoolus oma osa etendama. Ühel päeval külmetate teie end, ja järgmisel hommikul on teie jalad paistetunud. Teie hingate raskesti ja teid vaevab piinarikas kõha.

Teie kannataksite sel puhul tõsise südamerikke all ja arst soovitaks teile voodis lebamist. Muidugi vaidleksite sellele vastu. Kes läheb siis niisugusel puhul voodi? „Niipea kui ma jälle õigesti hingata saan ja oma kõhast lahti olen, on kõik jälle korras,“ vastate teie.

Oletame aga, et teie jalaluu murrate. Kas ei jääks teie siis mitmeks nädalaks voodis? „Muidugi,“ ütlete te, „kui ma seda ei teeks, siis ei saaks ma üldse enam käia.“ Aga te ei vaja ju sugugi kaht jalga lihast ja luust, et käia võida. Te võite ühe jala lasta maha võtta, ja teie parimgi sõber ei märkaks, et teil pole enam kaht loomulikku jalga. Ja ometi tahate teie kehaosa eest, mida võite kergesti asendada, enam-vähem meeeldi nädalate kaupa voodis lebada.

Teist südant teie endale aga ei osta. Kui eelpool toodud olukord olemas on, siis on teie süda rikkas. Et seda parandada, tuleb teil südamele rahu anda, niisama nagu jalamurdu arstitakse rahuga. Rahu süda-

mele tähendab vähem pulsilööke minutis ja seepärast pikemaid pause löökide vahel, sest neil pausidel puhkab süda. Võib-olla olete teie valmis seni voodis lebama, kuni kaob köha, jalad pole enam paistes ja isu on endises korras. Siis aga soovite teie kohe üles tõusta ja oma äri juhtimisele asuda. Kas teie võite aga siis kohe üles tõusta, kui on eemaldatud kips jala ümbert? Ei, teie seda ei või. Alul peate veel väga aeglaselt ja ettevaatlikult toimetama.

Miks ei tee teie seda, kui teie süda on rikkas ja teie arst püüab viga parandada? Kui teie sellega nõus oleksite, siis jääks ära paljugi sekeldusi ja teie elu oleks tunduvalt pikem.

„ELU KROONINE RAAMAT“ SARI.

Iga raamat maksab 1 kroon.

Iga raamat sisaldab 170—224 suurt lehekülge teksti.

I L M U N U D :

Nr. 1.

Octave Mirbeau:
PIINADE AED.

Romaan.

Homo homini lupus est — inimene on inimese murdja — nii võiks kõlada Mirbeau raamatute juhtlause üldse ja „Piinade Aia“ motto eriti. Palju jõhkru, palju rõvedust, palju õudust ja otse tapvat hirmu sisaldavad need poognad, nagu seda peabki ootama paljastavast dokumendist **paljastatud inimesest**. Ja loomulik siis, et säärane raamat pikki aastaid pidi seisma keeldute nimistus...

Meil on ajad muutunud, ametliku tseusuuri selgroog murtud ja meie publik niivõrra arenenud ja haritud, et lugejaskonnale ohuta sõandame esitada selle jubedalt kuulsa raamatu. Aga imelik, ehkki teose valmimisest on möödunud ligi pool sajandit, õhku igast reast ometigi elav elu, nagu kuuluks autor kaasaegsete hulka. Sama keim ametnik, sama egoistlik äriees, sama poliitiline karjerist, südameetu salongidaam, räpane lõbutüdruk, tiiras naine ja aistlik mees, sama sünnipärane roimar liiguvad igal sammul meie silma ees tänapäeval. Sest suur eitaja, suur kunstnik, suur anarhist ja veel suurem psühholoog Mirbeau kujutab tõelist inimest, inimest aga jääb iseeneseks aastatuhandete kestes...

„Piinade Aed“ — see on hirmu ja õuduse koostus. See tahab olla päevapilt inimsoo elajalistest „minast“, päevapilt läbi Mirbeau' isikliku objektiiv. Aga olgu kirjaniku vaatevinkel nii erapoolik kui tahes — kohutavas pildis on ikkagi palju kohutavat tõtt, ja see teeb teose surematuks.

„Piinade Aia“ sisu? Raske on siin öelda kokkuvõtlikult rohkem kui: haavana mädanev armastus, hurmava, lopsaka mürglillena õitsele puhkev „mina“, vaimu ja ihu tiiras orgia, ebaloomulikud instinktid ja kõlge protest kõlge vastu.

Nii „Piinade Aed“ — kehaliste ja hingeliste valude kvintessents.

Nr. 2.

Blasco Ibañez: AREEN.

Romaan.

Hingelaadilt tuline seikleja ning ühtlasi — õrnatundeline luuletaja, karm revolutsionäär ja seejuures peen, ülterava pilguga diplomaat, avameelne, lahtise käega boheemlane ja ühtaegu hea majandusmees — sellane oleks kirjanik Vicente Blasco Ibañezi kummaline portree. Loomulikult peab autori nii komplitseeritud isik sootuks iseäralisel kombel peegelduma ka tema teoses ja nende kangelas. Ning seda me tegelikult näeme. Ibañezi romaane ei saa võrrelda maailmakirjanduse ühegi teise tootega, tema seisab hoopis välispool üldnorme ja üldmõõte. Blasco Ibañez on — ainult Blasco Ibañez, tema ei sarnle kellelegi ja keegi ei sarnle temale. Seejuures pole säärane originaalsus endale kunstlikult kõlge poogitud ja külma mõistuse kaalutlusel kujundatud. Ei, Ibañez on — intuiitvne kunstnik, kes kirjutab just nii, nagu tunnetab. Ta ise räägib oma loomingprotsessist järgmiselt:

„Püüan kirjutada ritoorikaliste efektideta, taotelles saavutada vaid lihtsust ja selgust; lugeja peab unustama, et tema ees lebab raamat, peab viimast lehekülge lõpetades virguma just kui unest või kinematograafilise nägemuse võlütkest.“

Blasco Ibañezi teoseid lugedes polegi raske saada reaalelu illusiooni, sest et kunstnik loomingueks- taasis mitte üksnes „nägi“ seda kujutatavat reaalsust, vaid ühtlasi ka „kuulis“, „haistis“ ja „kompas“ teda, just nagu hoides teda oma embuses. Ei pismigi detail, nõrgimgi varjund, lõhn ega heli libise ta vilka mõistuse ja fenomenaalse tähelepanu eest. Tema romaanides tundub lakkamatu kirgedelahing, neis hoovab elava elu jõud ja neid läbibstab omalaadne paanikaline tuikamine, mis idandab mulda heidetud seemned, paisutab jõed üle pervede ning läidab hingedes vaimustustuld.

Tema tähtsamaid romaane on *Areen*, mis on ilmunud kõigis kultuurkeeletes, kroonides oma looja pea loorberitega. Romaani aine on niisama lihtne kui tegelaste iseloomudki, kuid need iseloomud on fotografeeritud inimsüdame põhjaliku tundja poolt, ning käsiteldavad sügav-humaansed ideed kannavad peene sünteesi pitsatit. Keskkond, millises areneb tegevustik, lubab romanistil maalida rea teravajoonelisi tüüpe ja pilte eksootilisest Hispaaniast, kusjuures erakorraliselt jõulisteks ja vapustavaiks, osalt päris kohutavaiks osutuvad metsiku härjavõitluse — selle kultuurilise inimsõo häbiplēki — kirjeldused.

Kuulsate toreerode (härjavõitlejate) karjäär on hiilgav ja hämmastav, just nagu keskaegsete konkviistaatoritegi elukäik. Ent liig kiiresti, õhulise komeedina vilksatub mööda see kuulsus, liig ruttu hääbub ta ei milleski: kord on põhjuseks see, et lõtvuvad lihaksed, kord jälle — mehisuse haihtumine, millega ühtlasi haihtub verejanu. Härjavõitluste morn ajalugu tunneb palju toreerosid, kes näitasid üles uskumatut vaprust, ent seda — vaid esimese haava saamiseni härja sarvedest. Nii juhtub ka *Areeni* peategelase — Juan Gallardoga. Aga publik märkab seda otsekohe. Publik suudab andestada iga roima, ainult oma äsjase ebajumala argust ei andesta ta. Ning veereb looja alles eile nii jumaldatud matadoori hiilgetäht — veereb looja traagiliselt, alandav-inetult... Kaob õnn, kaob au, kaob armastus, kaob kõik nagu ilus uni ja säilib vaid kole, verine areen, mille ümber, päikesekullas säravais loožides, möirgab julm metsaline — verd nõudev tsirkuspublik...

Lõpuks tähendame: Juan Gallardo pole väljamõeldud tüüp. See oli kirjaniku lähedane tuttav, võiks koguni öelda — ta hea sõber. Isegi ta nime pole kirjanik muutnud.

Nr. 3.

Edgar Wallace: VÖLUR. Kriminaalromaan.

Edgar Wallace kuulub nende väheste kirjanike hulka, keda tänapäeva Inglismaa loeb otse hämmastava innuga. Kui võrd suure menu osaliseks ta on saanud midugi nii tagasihoidlikuks ja külmas Albionis, näitab kas või see erakorraline fakt, et juba 1926. aastal, millal Wallace'i täht alles algas oma hiilgavat tõusu, müüdi ta raamatuid ingliskeelsetes väljaandetes üle 500.000 eksemplaari.

Kuid mitte üksnes inglasi ei haara Wallace'i võimas luulelend ja kirev seiklustekangas, vaid ta võrratumad kriminaalromaanid on saanud väärlilise hinnangu osaliseks kogu maakeral: ta teosed on

peaaegu erandita tõlgitud daani, rootsi, norra, hollandi, tšehhi, vene, saksa, prantsuse, itaalia, hispaania, poola, läti, türgi ja isegi jaapani keelele.

Meie kirjastus on viimaste aastate jooksul eesti lugemislauale serveerinud mitu tema kütkestavat teost, milliseist erilist tähelepanu vääriks *Völur*. See romaan — keerulise sündmustiku ja peenelt läbiviimud intriigiga, nagu Wallace'i muudki raamatud, tohiks pakkuda teatavat huvi juba kui Wallace'i esikteos, millega algaski ta sensatsiooniliselt kiire kirjanduslik karjäär.

Harilikult suhtutakse kirjaniku esimesele vaimusünnitusele kahtleva umbusaldusega, mis enamasti on ka täitsa põhjendatud: isegi väga andekas romanist omandab vajalise tehnika ja vilumuse järkjärgult, saavutades kulminatsioonipunkti alles hilisemais tooteis. Ent Wallace — see eriskummaline tüüp kirjanikkonnas — üllatab meid selleski mõttes: temal ei olegi õpilas-perioodi, tema esineb otsekohe küpse meistrina! *Völur* ei kannata katsetamiste ja otsingute pitsatit, vaid omab täiuslikult kõik Wallace'i romaaniidele nii karakterseid jooned kui konstruktsioonis, nõnda ka väljendusviisis ja käsitluses.

Ja Wallace'i lemmikaine? See on peaaegu erandita ammutatud kohtu-, politsei- ja roimarite-maailmast, mille karmis miljöös õrna keelena heliseb elegiline armastuse motiiv. Kinolise pildiohtrusega vilguvad mööda lugeja vaimusilma eest lõpmatu mitmekesised ja algupärased tüübid, kellede iseloom, teod, seiklused ja koosmäng pakuvad lakkaamatuid üllatusi: Wallace'i raamatud — ka *Völur* kaasa arvatud — otse kubisevad kõige rabavamaist ootamatust, mis ei lase lugejal tõmmata hinge, pingutades ta uudishimu kuni viimse leheküljeni, milline lehekülj talviselt aga avaldab otse plahvatava raketi mõju, lahendades kõige ettenägematuma viisil kõik kahtlused, salapärased situatsioonid ja näilised absurdused, kusjuures lugeja enese poolt eelmiste peatükkide põhjal ülesehitatud teooriale saab paratamatult osaks haledaim flasko.

Wallace'i romaane ei saa ümber jutustada konspetiivselt, neid peab ise lugema, ja siis, kahtlemata, nendib igatüks, et Wallace'il oli tuline õigus öelda enese kohta ühele suurlehe kaastöölisele: „Inimsugu tänagu õnne, et mina, olles loobunud kohtureporteri elukutsest, asusin ainult kirjutama romaane roimadest, mitte aga ise ei andunud roimade teostamisele.“

Pole kaugeltki liialdus, kui kinnitame meilegi: *Völuri* autor on ise suur võlur, kelle võrratu võlusulg kannab meid kaleidoskoopiliste seikluste erutavasse võluriiki!

„Seitse Mooset“.

Kuidas valmib konversatsioon-leksikon?

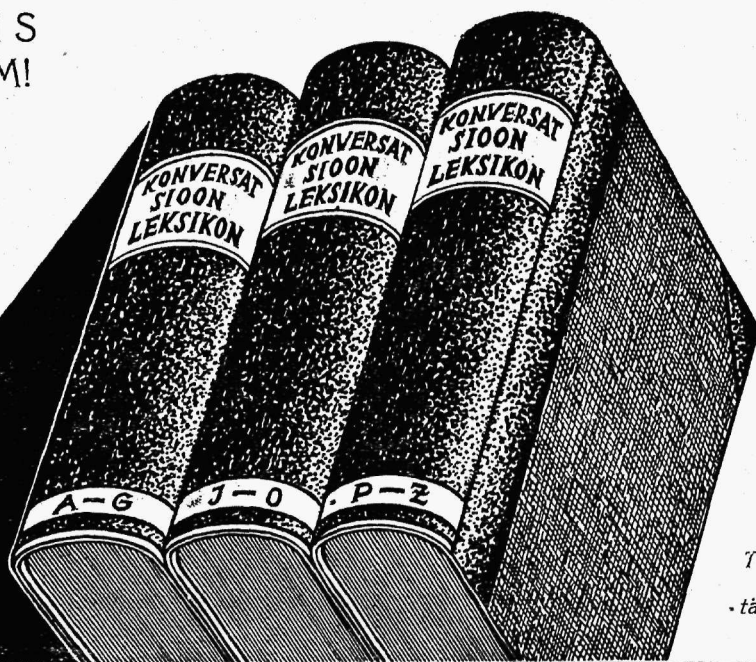
Vanarahvas usub veel praegugi, et on üksikuid, ehkki äärmiselt haruldasi, Moosese seitsmenda raamatu eksemplare, milliste lugemine teeb inimese kõikteadjaks, avades talle suurimate saladuste väravad. See luulelugu piibli fantastilisest täiendusest tärkas mulle tahes-tahtmata meele, siirdudes intervjuerima „Elu“ kirjastust trükiks valmiva eestikeelse konversatsioon-leksikoni

asjus. Meie vanaisad, ihaldades teadmisi niisama innukalt nagu praegunegi põlv, pidid olukorra sunnil ometigi leppima vaid õhuliste müütidega, lohutades end lapsiku usuga, nagu oleks kõik maailmatarkus pandud kirja „Seitsmesse Moosesse“. Tarvitseb ainult leida too nõiapiibel — ja õnnelik leidja ei pruugi enam millalgi, ei mingil puhul lausuda lootusetut vastust „ma ei tea

(Järg 8. lhk.)

TEADUS
ON VÕIM!

I
raamat
ilmus!

Teos 3 köites —
asendab
täielise teadusliku
raamatukogu.

KONVERSATSIOON-LEKSIKONI — TEADUSTE ÜLDISE SÕNARAAMATU —

kolme nägusasse köitesse koondatakse kogu teaduste kompleks, mida tänapäeva inimene vajab maailma nähtuste seletamiseks. Konversatsioon-leksikon vastab iga küsimuse usaldatavalt sõnas ja pildis. Ainustki venitatud kirjutust, mingit ülelligset ballasti, selle asemel aga kõik, milles tänapäeva leksikon vastust peab andma ja mis igaüht huvitab.

Sõnaga

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

— TEADUSTE ÜLDINE SÕNARAAMATU —

on leksikon kõigile ja kuulub igasse kodusse, on igale kodule uhkuseks.

KONVERSATSIOON-LEKSIKONI

— TEADUSTE ÜLDISE SÕNARAAMATU —

koostavad üle saja eesti eriteadlase ja tegelase. Kogu teos sisaldab üldiselt ligi 5000 ühe- ja mitmevärvilist pilti, joonist ja maakaarti.

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

— TEADUSTE ÜLDINE SÕNARAAMATU —

vastab Teile 3 köites kõik samuti nagu võivad seda suuremadki leksikonid, sealjuures maksab aga meie Konversatsioon-leksikon ainult osakese teiste hinnast. Selle tüsedaima teaduste allika, tüsedaima suurteose kõik kolm köidet maksavad ettetellijale ainult 36 krooni (18 raamatut à 2 krooni). Pealegi saab tellija koguteose (A kuni Z-tini) 2 aastaga kätte.

Omandades

KONVERSATSIOON-LEKSIKONI

— TEADUSTE ÜLDISE SÕNARAAMATU —

Teie ei kuluta oma raha, vaid mahutate selle väärtuse alla, mis hinnas tõuseb kohe 50% võrra.

SENI JUBA ÜLE 3500 VÄGA RAHULOLEVA TELLIJAI

Praegu on veel aeg, kindlustage endalegi see suurteos ettetelliija soodustustega!

Tutvuge ilmunud raamatutega!

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

koosneb 3 köitest, kusjuures iga köide jaguneb kuude raamatusse. Iga 1–2 kuu takka ilmub uus raamat, seega kogu teos 2 aasta jooksul. Iga raamat sisaldab 192–224 veergu teksti sadade ühe- ja mitmevärviliste piltide, jooniste ja kaartidega. Iga raamat maksab ettetellijale 2 krooni. Aadress tellimistele ja rahasaadetustele: „Elu“ kirjastus Tallinnas, postkast 324.

«Konversatsioon-leksikoni» esimese raamatu kaas ja lehekülgi sisust.
Ülesvõte 1/4 loomulikust suuruselt (Raamatu kaust 17x25 cm).

KONVERSATSIOON-LEKSIKONI TOIMETUS JA KAASTÖÖLISED.

Toimetaja: *Bernhard Linde.*

Toimkonna liikmed: *Aavik, Joh.*, mag. phil., Tartu ülikooli eesti keele lektor. — *Grassberg, M.*, dipl. insener. — *Haljaspõld, H.*, börsikomitee sekretär. — *Jungerman, K.*, keskkooli õpetaja. — *Kollist, J.*, elektri-insener. — *Kurviis, O.*, major. — *Lellep, K.*, dr. med., Tartu ülikooli eradotsent. — *Madisson, E.*, riigikogu asjadevalitseja. — *Päss, V.*, matemaatik. — *Ruubel, P.*, vann. advokaat. — *Ruubel, Peeter*, mag. agr., põllutöministeeriumi eriteadlane. — *Siil, A.*, proviisor. — *Sikkenberg, A.* — *Sossi, A.*, mag. chem., assistent Tartu ülikoolis. — *Tassa, A.*, Tallinna Kunstimuseumi holdja. — *Uustalu, A.*, majandusteadlane. — *Vettik, Th.*, komponist. — *Välbe, M.*, ajaloolane, Tallinna kolledži direktor.

Tähtsamad kaastöölised: *Anton, K. J.*, laeva-insener, kapten-major. — *Berendsen, R.*, kaub.-tööstuskoja nõunik. — *Daniel, O.*, metsakasvatuse dotsent. — *Eisen, M. J.*, professor, dr. h. c. — *Elbrecht, A.*, insener, jõuvankrite ja lennuasjanduse inspektor. — *Faehlman, E.*, majandusteadlane. — *Freiberg, K.*, ajakirjanik, arvustaja. — *Grosholm, M.*, vann. advokaat. — *Grünfeldt, P.*, kirjanik. — *Grünthal, V.*, mag. phil. Helsingi ülikooli eesti keele lektor. — *Gustavson, A.*, kaugesõidu kapten. — *Hamburg, P.*, mag. phil. — *Tammsaare, A. H.*, kirjanik. — *Hurt, N.*, tehnikateadlane. — *Hüüs, A.*, A.-s. Tallinna Laevauhisuse direktor. — *Jalak, E.*, ajakirjanik. — *Jannsen, A.*, maallikunstnik. — *Jannsen-Press, H.*, ajakirjanik. — *Johanson, A.*, agronoom. — *Jungberg, O.*, kunstnik. — *Just, E.*, majandusteadlane. — *Kaasik, N.*, rahvusvahelise õiguse teadlane, mag. jur. — *Kand, M.*, Tallinna Tehnikumi keemia laboratooriumi juhi abi. — *Kangro-Pool, R.*, arvustaja. — *Kits, J.*, majandusteadlane. — *Kitzberg, A.*, vann. adv. abi. — *Kivimägi, F.*, leitnant. — *Kompus, H.*, kunstiarvustaja ja lavastaja. — *Käbala, G.*, leitnant. — *Kärner, Jaan*, kirjanik. — *Leesment, H.*, dr., Eesti Punase Risti Peavallitsuse juhataja. — *Liidemann, G.*, ins., E. T. K. põllutömasinate osak. juhataja. — *Linde, V.*, dipl. insener. — *Luiga, G. E.*, „Päevalehe“ peatoimetaja. — *Lukin, P.*, maadeteadlane. — *Lüüs, A.*, dr. med., Tartu ülikooli professor. — *Mamberg, G.*, tarbegräafik. — *Margens, H.*, cand. rer. merc., Tallinna Tehnikumi lektor. — *Martna, M.*, dr. h. c., riigikogu I abiesimees. — *Mauritz, K.*, insener, vabrikantide ühisuse sekretär. — *Mei, A.*, riigikontrolli tsivillosakonna juhataja. — *Mettus, V.*, „Vanemuse“ direktor. — *Mihkelson, I.*, arhitekt. — *Mägi, J.*, dr. agr., Tartu ülikooli professor. — *Nõmmik, A.*, M. S. C., Tartu ülikooli professor. — *Naelapea, Georg*, kirjanik. — *Oengo, E.*, kartograaf. — *Ots, Jüri*, lendur. — *Paaver, H.*, loodusteadlane. — *Perli, H.*, Tallinna keskhäigla I naisosakonna juhataja. — *Pert, Jaan*, kirjanik. — *Pihlakas, N. C.*, merikaubandusteadlane. — *Piiskop, J.*, dr., tegelik arst. — *Pitka, J.*, K. C. M. G., admiral, „E. T. K.“ direktor. — *Poska, J.*, vann. adv. abi. — *Pullerits, A.*, riigi statistika keskbüroo direktor. — *Puusepp, L.*, dr. med., Tartu ülikooli professor ja närvikliiniku direktor. — *Püüman, M.*, dr., tegelik arst. — *Raukas, J.*, dr., Tallinna keskhäigla siseosakonna ordinaator. — *Reinthal, O.*, vann. adv. abi. — *Salza, H.*, merejõudude ülemjuhataja, kontr-admiral. — *Sibul, A.*, Tallinna Keskraamatukogu juhataja. — *Suits, A.*, Tartu ülikooli soome keele lektor. — *Suits, G.*, Tartu ülikooli eesti ja üldise kirjandusajaloo professor. — *Sumberg, O.*, dr., Eesti Tervishoiu Muuseumi juhataja. — *Tallmeister, Theodor*, kirikuõpetaja. — *Tammer, H.*, ajakirjanik. — *Tauk, P.*, dipl. ins., Tallinna Kunstimuseumi direktor. — *Tannebaum, I.*, vabariigi dispašöör. — *Tiivel, E.*, leitn., vanem kahurtehnik. — *Uritam, R. P. K.*, „Estonia“ direktor. — *Valdson, K.*, ajakirjanik, vann. adv. abi. — *Vellner, A.*, dipl. insener, sisevete uurim. juhataja. — *Zolk, K.*, loodusteadlane ja teised.

KIRJASTUS „E L U“

RAAMATUTE NIMESTIK

ILUKIRJANDUS.

Herman Bang. Neli kuradit. Jutustus tsirkuse elust	Kr. s. —35	Jack London. Raudteehulkud. Trampisõite läbi Põhja-Ameerika	Kr. s. —70
J. F. Cooper. Punane piraat. Meriromaan.	—35	Jack London. „Fuatino“ kuradid. Jutustused Lõunamerelt.	köites 1.—
H. Courts-Mahler. Ebaabikaas. Romaan.	—70	Octave Mirbeau. Piinade aed. Romaan Hiinast.	1.—
Emil „Droonberg.“ Jutti. Romaan Kanadast.	köites 1.—	M. Roberts-Rinehart. Doktor Edvardes. Romaan.	—70
Sven Elvestad. Kummaline kepimees. Kriminaalromaan.	—75	Arthur Schnitzler. Mäng hommiku- ämarius. Jutustus ühest pöörasest ööst.	köites 1.—
Hans Heinz Ewers. Sibylla. Jutustused.	—35	August Strindberg. Hemsö rahvas. Romaan.	—35
R. de Haas. Nugget. Jutustus Austraaliast	—35	Edgar Wallace. Inspektor Longi seiklused. Kriminaalromaan.	—70
Knut Hamsun. Viktooria. Ühe armastuse ajalugu	—35	Edgar Wallace. Sanders jöelt. Kesk-Aafrika inimsööjate keskel.	—75
Viktor Hugo. Tapakirve aastal. Romaan Prantsuse revolutsiooni päevilt.	—70	Edgar Wallace. Seitsme lukuga uks. Kriminaalromaan.	—70
Hurmavad lood. 13 humoristlikku jutustust	—70	Edgar Wallace. Võlur. Kriminaalromaan.	1.—
Blasco Ibañez. Areen. Romaan Hispaaniast	1.—	Edgar Wallace. Punane ring. Kriminaalromaan.	1.—
Maurus Jókai. Geniaalne narr. Romaan	—35	Edgar Wallace. Sanders jöelt. Kesk-Aafrika inimsööjate keskel.	—70
Jack London. Jerry. Romaan.	—70	H. G. „Wells.“ Maailmade „sõda.“ Romaan.	köites 1.—
„	köites 1.—		—70

ÜLDTEADUSLIKUD RAAMATUD:

Herbert Haljaspõld. Võõrsõnade leksikon.

Ligi 24.000 võõrsõna seletustega ja päritolu märkustega. Lisa: Ligi 600 võõrkeelset tark sõna ja ütelist, needki seletuste, päritolu märkuste ja hääldamisreeglitega. I, II, III, IV, V ja VI vihk. Iga vihk 8 vihku üldse. Pärast täielikku ilmumist iga vihk kr. 1.20.

Konversatsioon-leksikon. — Teaduste üldine sõnaraamat. —

Kogu teos sisaldab ligi 90.000 küsimust, selgituseks ligi 5000 ühe- ja mitmevärvilist pilti, joonist ja maakaarti. Koostavad üle 100 eriteadlase. Kogu teaduste kompleks, mida tänapäeva inimene vajab maailma nähtuste seletamiseks, koondatakse sellesse suurteosesse. 18 raamatut üldse (3 köidet, iga köide koosneb 6 raamatust).

Iga raamat ettelijatele. 2.—

Üksikmüügil iga raamat 3 krooni. Ettetelimine kestab.

MITMEKESISE SISÜGA RAAMATUD:

Mees ja naine. Inimese suguelu. Prof. dr. Touton, prof. Forel, dr. C. Hahn j. t.

Raamat annab täielikku selgitust kõigis inimese suguelu puutuvais küsimusis. 100 pildiga tekstis 2.—

Kokakunst sõnas, pildis ja filmis.

Käsiraamat perenaistele 284 pildiga 3.—

Kuidas saada ilusaks.

Juhatusi iluraviks 18 pildiga —50

PEALAOS:

Dr. L. Friedland. Kinnise ukse taga. Suguhaiguse arsti märkmeid ja mälestusi

1.65

René Eynacq. Täielik kaardipanemise õpetus. Üus meetod iseõppijatele. Autori loal prantsuse keelest 1.—

H. HALJASPÖLD

VÕÖRSÕNADE LEKSIKON

Ligi 24.000 võõrsõna seletustega ja päritolumärkustega

LISA:

Ligi 600 võörkeelset tark sõna ja ütelist, needki seletuste, päritolumärkuste ja hääldamisreeglitega.

„Võõrsõnade leksikon“ ilmub vihkudena. Iga vihk 96 lehekülge kaheveerulist teksti. Iga vihk maksab praegu, ilmumise kestvusel, 1 kroon. Pärastisel müügil maksab iga vihk Kr. 1.20. Kogu teos koosneb 7—8 vihust.

Seni ilmunud 6 vihku!

Praegu võib veel teost omandada vihkudena à 1 kroon.

R.(asmus) K.(angro)-P.(ool) kirjutab «Päevalehes» nr. 97 — 8. IV 30:

Sarnase «Võõrsõnade leksikonita» on tänapäeval väga raske elada . . . Ei ole lõppu võõrsõnadel, milleta pole haritud inimesel läbisaamine ettekujutatav . . . isegi kõige rahvalisema teaduse lugemine nõuab nende teadmist õige palju . . .

Nüüd on asunud selle meile nii vajalise ja väärtusliku raamatu väljaandmisele, mis on kokku seatud prantsuse kuulsa Larousse'i sõnastiku eeskujul ja nagu esimesest vihust näha, on võrdlemisi täielik . . . näiteks võtame sisust sõna *akadeemia* seletuse, mis käib järgmiselt: kreeka keelest *akademia*, prantsuse *academie*, tähendab: teatud kangelase Akademose järele nimetatud lõbuhiis ja haridusväli Ateena ümbruses, kus Plaatõ õpetas; nüüd: 1) ülikool, eriti kunstikool, 2) õpetlaste kogu, ühing . . . Omandades selle kasuliku väljaande ei tarvitse enam nõutult ümber vaadata ja pead murda . . .

TELLIMINE

V. a.

KIRJASTUS „ELU“ TALLINNAS
Postkast 324

Palun minule saata:

..... eks.
..... eks.
..... eks.
..... eks.
..... eks.

tellimishinna Kr. suuruses

Saatsin eraldi postiteel
Saadan siinjuures
Maksan postilunaga

Nimi:

Täpne aadress:

Kuupäev:

Allkiri:

TRÜKITÖÖ

V. a.

KIRJASTUS „ELU“ TALLINNAS
Postkast 324

Allakirjutaja tellib käesolevaga KONVERSATIOON-LEKSIKON-i kõik raamatud. Iga raamatu kättesaamisel ta kohustub maksma, kui ettetelliija, 2 krooni, kuni on teose täielikult kätte saanud ja teose hinna täielikult tasunud.

Nimi:

Täpne aadress:

Kirjutage kõik võimalikult selgesti ja saatke tellimine lahtises ümbrikus trükitööna ära. Ümbrik tuleb varustada 2-sendilise margiga. Provintsi tellijaid palutakse esimese raamatu hind (Kr. 2.—) tellimisele kaasa lisada.

Kuupäev:

Allkiri:

TELLIMINE saatke kinnises ümbrikus 10-sendilise margiga ümbrikul.

(Algus 3. lehek.)

seada, sest „Seitse Moosest“ lahendaks iga küsimuse, iga arusaamatuse.

Ja, erilise elavusega kerkis mulle meele too vaimuvalgust janunevate orjade legend, mis on sündinud mõisarehe tolmavas pimeduses — kerkis meele nimelt groteskse võrdlusena: kas ei sarnle moodne leksikon nii väga . . . kõikehaaravale „Seitsmele Moosesele“? Polegi ju õieti neid küsimusi, neid seaduste alaharusid, millelele kas või lühikest seletust ei leiduks konversatsioon-leksikonis. Ja tahtmatult resümeerid mõttes: „Nüüd on täide minemas teie lemmikunistus, paljuvaevatud esivanemad, nüüd veenduvad teie kauged järeltulijad, et polnudki nii põhjendamatu teie igatsus — sirvida kõiki teadusi sisaldavat kompleksraamatut!“

Muidugi pole säärase põhjaneva suurteose kirjastamine kerge meie kitsastes oludes ja väikese rahvaarvu juures, kuid hea tahe olevat pool võitu — ja loodame, et siingi kõrvaldab julge pealehakkamine kõik raskused.

Kuidas aga sünnib nii otsatumalt mitmekülge raamatu sisuline koostamine? Mil kombel on organiseeritud toimetustöö, et ükski tarviline märksõna ei jääks kahe silma vahele? Ning mis tagab, et koostatud märksõnade seletussisse ei pudene vigu ja väärahtusi?

Neile ning muilegi analoogilisile küsimusile võime siin, tänu „Elu“ kirjastuse lahkele vastutulelikkusele, anda alljärgnevais ridades küllaldaselt rahuldavad üldkostused.

* * *

Üldiselt nõuab leksikon, mille koostamisest võtab osa hulk eriteadlasi ja teaduslikke toimetajaid, aastaid vältavat eeltööd. Kogemuste põhjal, mis saadud varemata (võrrekeelsete) trükkide puhul kui ka arvukate kaastöölise ja leksikoni kasutajate tululiste näpunäidete põhjal seab kirjastus üldkava põhijoontes kokku: määrab ära köidete arvu, poognate suuruse ja koostamise tehnilised põhimõtted. See näiliselt puht-väline külg on väga tähtis, sest tuleb ju teos suuruselt kui ka tehniliselt anda välja nii, et ta kujuneks laiadele hulkadele vastuvõtavaks, kuid siiski ei kaotaks suure, kõikehaarava konversatsioon-leksikoni iseloomu. Kõik see esialgu kindlaksmääratud ruum jaotatakse seejärel toimetajalt üksikuiks teadusaladeks ja need viimased omakord — alagruppideks. Et kogu teose üksikud osad oleksid tasakaalus, s. o. harmooniliselt koostatud, selle üle teostab järelevalvet

toimetaja. On see keeruline ja raske ruumijaotus läbi viidud kuni väikeste üksikgruppideni, leitakse igale üksikgrupile oma eriteadlasest kaastööline, mille järele alles algab üksikute toimkonna liikmete töös. Neil viimaseil on igal oma kindel teadusala (arstiteadus, keeleteadus, tehnika jne.) ja oma tosin eriteadlast-kaastöölist, kes põhjalikult tunnevad vastavat teadusala; peale selle peab neil olema arusaamist vaimseist ja praktilisist nõudeist, milliseid leksikonile esitatakse, neil peab olema taipu, mida tarvitaja otsib ning kust osast ta seda otsib, ja lõpuks veel peavad nad omama teatava määranu pedagoogilist oskust, et suuta väljendada kõike selgesti ja üldmõistetavalt. Lähemas kontaktis kaastöölisega on siin vaja üles seada vastavad artiklite koostamise põhimõtted, millede järgi antud ruumi saaks ära kasutada kõige praktilisemalt ja täiuslikumalt. Sealjuures mängib otstarbekohane märksõnade valik kolossaalset osa (võetagu arvesse, et juba üksnes geograafilisi nimetusi üle kogu maakera on otse arutu hulk, millisest rägastikust jääb valida vaid kõige tarvilisemad). Ka valmistab raskusi küsimus, kas teatav artikkel peab olema iseseisev või ainult osutuseks kogu artiklile.

Kui nende pikkade ettevalmistuste järele viimaks toimetusse hakkab sadama käsikirjade vihm, tuleb hoolikalt läbi vaadata iga kirjutus ja, kokkuleppel toimkonna liikmetega ja kaastöölisega, trükkimisele määrata üksnes kõige olulisem osa. Kord osutub käsikiri ülearu pikaks ja teda tuleb lühendada, kord jälle on stiil liig telegrammiline, mõni artikkel kannab liig teaduslikku laadi, teine jälle ei käsitle küsimust küllalt põhjalikult . . . Sageli on tarvis väga ebaühtlastele ja erineva väärtusega kirjutustele anda ühtlane, kokkusurutud, kuid siiski hea stiilivorm, sealsamas nõudub teha lühendusi või täiendusi, peab mõned artiklid liitma ühte jne. Kõikjale tuleb panna tehnilisi märke, korraldada viimisteldud artiklid kartoteeki ja kartoteek veel omakord süstematiseerida.

Nüüd alles asutakse valima pilte, sest paljud kirjutused omandavad täielise selguse alles joonistega illustreerituna. Kui palju parandusi ja korrektuure ei tule teha ikka ja jälle, väljudes kord ühest, kord teisest vaatepunktist, kuni viimaks toimetaja tohib öelda: „Nüüd võib poogen minna trükki!“

A. K.